

Jan van Reenen verhalen bij de vensters van de geschiedenis

Biografie

Jan van Reenen (1954) werkte vanaf 1979 jarenlang als onderwijzer op de dr. C. Steenblokschool in Veenendaal. Momenteel werkt hij als zelfstandig journalist (onder andere voor het *Reformatisch Dagblad*) en notulist (onder andere voor de gemeente Amsterdam). Hij heeft ongeveer twintig boeken op zijn naam staan, voornamelijk kinderboeken. In 1986 verscheen van zijn hand het vierdelige werk *De grote geschiedenis van een klein land*. Hij schreef dat boek vooral voor onderwijzers en voor jongeren. Van Reenen is lid van een hervormde wijkgemeente in zijn woonplaats Veenendaal (Gereformeerde Bond).
N.a.v.: *Jan van Reenen, Vensters vol verhalen. De canon van Nederland*. Uitg. De Banier, Apeldoorn 2009. 216 blz. €24,95

Jan van Reenen: „De gouden eeuw, de glorie van Nederland, heeft mijn hart.“

FOTO'S CHRISTIAN ZIELMAN
EN ANP/ROBERT VOS

Schrijven over moedige mensen

door Aaldert van Soest

Wie over de geschiedenis vertelt, legt daarin altijd iets van zichzelf. Journalist en oud-leerkracht Jan van Reenen schreef een boek met verhalen, achtergrondinformatie en historische uittips naar aanleiding van de geschiedenis. In een gesprek erover heeft hij het regelmatig over 'moedige mensen', 'personen die ergens voor stonden'.

U noemt nogal vaak het woord 'moedig'. Zegt dat iets over uzelf?
„Misschien wel. In mijn havoperiode koos ik er al voor om mijn opdrachten te schrijven over mensen als Churchill en de Hollandse zeehelden. Moed staat bij mij hoog aangeschreven. Moed heeft te maken met eerlijkheid, met uitkomen voor wie je bent. Laten mensen in de gereformeerde gezindte dat

ook maar gewoon doen. Soms is dat tot je voordeel, soms kan het je schaden. Ik kan er slecht tegen als mensen liegen en bedriegen. Zelf ben ik een type van 'gewoon recht-door', al leidt dat ook wel eens tot botsingen.“

In uw boek komt Spinoza sympathiek over, ook al vindt hij de schrijver van de tora een 'onnozele hals'. Een groep christelijke historici die zich op initiatief van het Nederlands Dagblad over de canon boog, vond dat het venster Spinoza er eigenlijk wel uit kon, mede omdat het te moeilijk zou zijn voor jongeren.

„Ik ben het niet eens met dat voorstel van die historici, want ik vind Spinoza wel belangrijk. Zijn werk is heel ontoegankelijk maar het gedachtegoed van Spinoza leeft vandaag de dag volop. Hij wilde een onbepaalde vrijheid voor de menselijke geest en dat is nu uitgekomen. Hij was zijn tijd ver vooruit. Ik heb hem in mijn verhaal neergezet als iemand die overal boven stond en geen enkel gezag aanvaardde over zijn eigen denken. Vanuit christelijk perspectief gezien had hij ook heel gevaarlijke ideeën, maar als persoon kun je zeker respect voor hem hebben. Bang was hij niet.“

In uw verhaal over de VOC spreekt matroos Willem zichzelf toe: 'Hollanders zijn niet bang'. Het verhaal over de Europese Unie bevat daarentegen scepsis: 'De EU heeft tegenwoordig overal wat over te zeggen'. Zegt dat iets over hoe u onze geschiedenis beschouwt, een tikkeltje nationalistisch?
Lachend: „Ja, het zegt wel iets. Ik voel me Nederlander, geen Europeaan. De gouden

eeuw zie ik als een glorie van Nederland, die tijd heeft mijn hart. Mannen als Jan Pietersz. Coen en Michiel de Ruyter, zij stonden ergens voor. Al was Coen soms ook meedogenloos. Een andere persoon uit die tijd, Johan de Witt, is in reformatische kring nogal omstrede. Maar daar heb ik destijds

SPINOZA HAD GEVAARLIJKE IDEEËN, MAAR VERDIJNT RESPECT; BANG WAS HIJ NIET

in mijn boek *De grote geschiedenis van een klein land* al stelling tegen genomen. De Witt was weliswaar tegen de Oranjes, maar heeft Nederland wel op de kaart gezet. Wat die eurosceptis betreft, daarin probeer ik wel met twee woorden te spreken. Nederland moet zijn eigen identiteit kunnen behouden, maar ik zie ook wel dat de samenwerking ons veel gebracht heeft. Daar is niets mis mee.“

Voor wie hebt u dit boek geschreven?

„In de eerste plaats voor het onderwijs. De canon zou namelijk verplichte lesstof worden op scholen. Een leerkracht kan het verhaal lezen met zijn leerlingen en er daarna

over doorpraten. Daarbij kan hij de gegeven achtergrondinformatie gebruiken. Verder is het boek bedoeld voor de gezinnen. Het boek heeft verschillende mogelijkheden: er is veel werk gemaakt van de illustraties en naast verhalen en historische informatie staan er tips in voor historische uitjes. Het past een beetje in de huidige computercultuur, ieder kan eruit kiezen wat hij wil.“

Onlangs werd duidelijk dat de canon geen verplichte lesstof wordt, maar slechts als 'uitgangspunt ter illustratie' wordt genoemd bij de kerndoelen van het geschiedenisonderwijs. „Heel merkwaardig, vooral ook omdat het nu pas bekend wordt. Er is van meet af aan gezegd dat de canon verplicht wordt en bijvoorbeeld de reformatische onderwijsinstelling Driestar Educatief is volop bezig met het ontwikkelen van lesmateriaal bij de canon.“

Elk van de vijftig vensters, krijgt vier pagina's toebedeeld. Slechts twee ervan zijn voor het verhaal en de achtergrondinformatie. Daardoor blijft de informatie wel een beetje aan de oppervlakte.
„De klopt. De beperking was soms het moeilijkst, met name over perioden als de Tachtigjarige Oorlog had ik graag meer willen opschrijven. Maar het boek moest ook niet dikker worden. Ik hoop dat geïnteresseerden ook andere boeken erbij pakken.“

Mikt u met het boek vooral op uw eigen achterban?
„Het boek is niet typisch reformatisch, maar wel christelijk. Bij de behandeling van

het venster Erasmus noem ik ook Luther. En onder Aletta Jacobs schrijf ik iets over het gezin als hoeksteen van de samenleving en over de emancipatie van verschillende godsdienstige stromingen.“

De televisie is in reformatische kring een omstreden medium. In de behandeling van het venster over de televisie komt dat niet terug.
„Nee, waarom zou ik de televisie afwijzen, terwijl internetgebruik breed is geaccepteerd? Principieel verschil tussen internet en televisie is er nauwelijks. De discussie over tv is daardoor eigenlijk achterhaald. Misschien moet in de gereformeerde gezindte wat minder gesproken worden over de televisie en wat meer over internet. Over de prikkelende kracht van beide media kun je overigens wel kritisch zijn. Verder benoem ik in het verhaal over de televisie ook het 'technocratische wereldbeeld'. Ik ben altijd erg geïmponeerd geweest door mensen als F. de Graaff en Egbert Schuurman die zich hierover kritisch hebben uitgelaten. Het heeft ook invloed op het Godsbeeld. Zelf ben ik opgegroeid op een boerderij met koeien die we met de hand molken. Dan ervaar je de afhankelijkheid van God, bijvoorbeeld door de noodzaak van regen, veel natuurlijker dan in een samenleving waarin alles is geautomatiseerd.“

Zijn er vensters in de canon die u zelf schrappt zou hebben of die u zou toevoegen?
„Er is erg veel aandacht voor de twintigste eeuw. Ik zou wat economische vensters uit

die tijd schrappen, zoals de gasbel of de Rotterdamse haven. Het was trouwens ook moeilijk daar verhalen bij te schrijven. Wat ik zelf in ieder geval als venster zou hebben toegevoegd, is het rampjaar (1672) met stadhouder Willem III. Ook had ik in de beginperiode van de Tachtigjarige Oorlog er graag een venster bij gehad, bijvoorbeeld het ontzet van Alkmaar. In die periode zijn we als natie echt de diepte ingegaan.“

De christelijke historici stelden in het Nederlands Dagblad voor de Beeldenstorm te vervangen door een venster 'hagepreek'. Dat hebt u opgevolgd, uw verhaal bij dat venster gaat over een hagepreek.
„Ja, ik vond dat een heel goed idee om dat op die manier te vervangen. Je hebt dan een veel positiever verhaal over de godsdienst. Ik vind het jammer dat gekozen is voor de Beeldenstorm als venster. De vraag is waarom die mensen dat deden. Ze hadden gewetensbezwaren waardoor ze braken met de Rooms-Katholieke Kerk. De Beeldenstorm is daar later uit voortgekomen.“

Minder positief zijn de verhalen over de slavenhandel, kolonialisme (Multatuli) en Srebrenica.
„Toch zijn dat wel onderwerpen waar je makkelijk een verhaal over schrijft. Het verhaal over Srebrenica gaat over een persoon die een massamoord overleefde door zich te laten vallen tijdens de massa-executie. Als verhaal schrijft dat niet moeilijk en jongeren lezen het ook wel graag. Het zijn natuurlijk wel rauwe verhalen, maar ook die moeten eerlijk verteld worden.“